

<http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6119/6153>

5. Войтюк М.П. Роль органів Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки та порядку. *Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 17 листопада 2017 р.)*. Дніпро : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. С. 247-250.

6. Светловська Д., Тінін Д., & Войтюк М. (2024). Деякі особливості нової концепції забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Матеріали конференцій МЦНД*, (29.11.2024; Житомир, Україна), 238–241. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/358>

Аліна ЧОРНА

старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8523-6105>

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Внаслідок повномасштабної збройної агресії росіян багато українських територій було захоплено, населені пункти опинилися під гнітом окупаційної адміністрації, але внаслідок контрнаступальних дій Збройних Сил України та загалом діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони вдалося деокупувати населені пункти у Харківській області, в Херсонській області, в Запорізькій області. На цих територіях треба було швидко відновлювати українську владу та ліквідовувати наслідки окупації. Цим займалися у тісній взаємодії різні органи державної влади, у тому числі й Національна поліція України.

Особливістю діяльності Національної поліції на деокупованих територіях є те, що вона, окрім своїх завдань «класичних», визначених у Законі України «Про Національну поліцію», займається питанням саме відновлення правопорядку та української влади на таких територіях, де діяло російське окупаційне право, відбулося багато воєнних злочинів, незаконного заволодіння майном українців росіянами тощо. Відповідно для визначення вирішення пріоритетних завдань на деокупованих територіях впроваджено План дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад, й серед 131 заходу Національна поліція згадується 19 разів. Серед них можна виділити здійснення заходів з виявлення та документування фактів використання символіки, визначеної Законом України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну», здійснення заходів з її знищення; вжиття заходів для виявлення осіб, причетних до колабораційної діяльності та пособництва державі-агресору; надання підтримки у створенні громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, здійснення координації їх діяльності; організації, спрямування та здійснення контролю за повсякденною (оперативною) діяльністю громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону; здійснення приймання, зберігання вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв; проведення обліку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечення переміщення дітей до безпечних районів з тимчасовим влаштуванням до сімейних форм виховання; проведення перевірки законності перебування на території України громадян держави-агресора, а також інших іноземців, осіб без громадянства та прийняття за її результатами рішень, передбачених Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» а ін. [1; 5, с. 412].

О. Юнін наводить такі особливості надання поліцейських послуг за умов дії правового режиму воєнного стану (які, на нашу думку, доречні щодо дій поліції саме на деокупованих територіях). Дослідник зазначає також, що діяльність поліції в таких умовах є

нехарактерною для діяльності за умов «мирного» часу, оскільки на деокупованих територіях разом із Збройними Силами України поліцейські займаються роззброєнням або пошуком диверсійних груп ворога, займаються їх допитом (в мирний час мало ймовірна зустріч поліцейських із добре озброєними та навченими представниками регулярних військ), поліцейські фіксують воєнні злочини, вчинені росіянами (це також вважаємо нетиповою діяльністю поліцейських, оскільки воєнні злочини не вчиняються у «мирний» час, лише за умов збройного конфлікту); до їх діяльності входить техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця події, в тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху; поліція за умов воєнного стану отримує додаткові повноваження й щодо розмінування на деокупованих територіях (п. 39 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію України» поліція «у межах визначеної законодавством компетенції здійснює розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень» [3]; поліцейські займаються евакуацією населення; доставляє гуманітарну допомогу тим, хто в ній потребує; запобігає мародерству; діє разом із військовими на блокпостах [6, с. 98–99].

Поліції на деокупованих територіях можуть допомагати у питаннях забезпечення публічної безпеки і порядку добровольчі формування територіальних громад. Так, наприклад, відповідно до Положення про добровольчі формування територіальних громад, такі формування беруть участь у здійсненні заходів щодо тимчасової заборони або обмеження руху транспортних засобів і пішоходів поблизу та в межах зон/районів надзвичайних ситуацій та/або ведення воєнних (бойових) дій разом з Національною поліцією; беруть участь у забезпеченні заходів громадської безпеки і порядку в населених пунктах разом з Національною поліцією [2]. Ще однією особливістю у діяльності поліції на деокупованих територіях є те, що тут вони разом із представниками Збройних Сил України, інших правоохоронних органів залучаються до здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Так, «за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом із правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності» [4].

Отже, правовий режим воєнного стану та збройний конфлікт накладають свої особливості на завдання, які виконує поліція на деокупованих територіях, поліція здійснює заходи, не притаманні для них в умовах «мирного» часу, здійснення правоохоронної діяльності стає набагато небезпечнішим для життя і здоров'я поліцейських.

1. План дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад : затверджено розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1219-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2022-%D1%80#Text>.

2. Положення про добровольчі формування територіальних громад : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-%D0%BF#Text>.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

5. Чорна А. Правові акти, що регулюють діяльність Національної поліції щодо запобігання кримінальним правопорушенням на деокупованих територіях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 410–413.

6. Юнін О.С. Особливості надання поліцейських послуг в умовах воєнного стану. *Наукові записки. Серія: Право*. 2023, № 14. С. 95–100.